

Kriminologiska institutionen

“Det kan hända var som helst, när
som helst och det kan hända mig”

En kvalitativ studie om hur rädsla för terrorism beskrivs
och upplevs efter attentatet i Stockholm den 7 april
2017.

Examensarbete 15 hp

Kriminologi
Kriminologi, kandidatkurs (30 hp)
Vårterminen 2017
Fanny Lundberg och Lina Olsson

Sammanfattning

Terrorattentatet som ägde rum i Stockholm den 7 april år 2017 lämnade ingen oberörd, i alla fall inte om man frågar våra intervjupersoner. Denna kvalitativa studie baseras på intervjuer med åtta unga vuxna i åldrarna 24-29 år bosatta i Stockholm. Uppsatsen har till syfte att undersöka om det finns en rädsla för terrorism efter attentatet som ägde rum i Stockholm och hur den i så fall beskrivs och upplevs. Uppsatsen syftar också till att undersöka om intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism och undersöker även om kvinnor och män framställer och upplever rädsla för terrorism på olika sätt. Inom kriminologin har man konstaterat att vi idag lever i en allt mer globaliserad värld, vilket gör att vi påverkas allt mer av globala influenser som leder till att globala risker och hot upplevs som lokala. Dagens samhälle kan beskrivas som ett risksamhälle där allt fler människor omges av okontrollerbara risker, vilket leder till att vi blir mer aktiva för att försöka förhindra eller vidta försiktighetsåtgärder för framtida problem och kriser. Tidigare studier gällande rädsla för brott har visat att det finns skillnader i hur män och kvinnor upplever rädsla för brott, samt att rädsla för brott kan vara situationell, subjektiv och leda till förändrat beteende. Gällande rädsla för terrorism har tidigare studier pekat på att terrorism inte endast drabbar människor fysiskt utan många fler drabbas även psykiskt. En vanlig respons från individer som är oroliga för terrorism är att undvika situationer där de kan utsättas för en attack, vilket kan innebära ett förändrat beteende. Det finns även könsskillnader när det kommer till rädsla för terrorism, då kvinnor rapporterat mer rädsla än män. Materialet analyseras utifrån viktimiteringsperspektivet, för att tolka varför individer är rädda och genusteori för att försöka tolka eventuella tendenser till könsskillnader mellan våra intervjupersoner. Metoden som används är halvstrukturerade livsvärldsintervjuer och vår kunskapsteoretiska utgångspunkt är fenomenologin, som har ett öppet förhållningssätt vilket överensstämmer med vårt syfte att få förståelse för intervjupersonens livsvärld, hur terrorism upplevs även om det faktiska hotet kanske inte nödvändigtvis stämmer överens med upplevelsen. Studiens slutsats är att det fanns en ökad rädsla för terrorism efter attentatet bland intervjupersonerna och att rädslan beskrevs och upplevdes på olika sätt. Våra resultat visade även att majoriteten av intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism. Vi fann även några få tendenser som pekar på att män och kvinnor framställer sin rädsla för terrorism på olika sätt. Studiens essentiella slutsats är att individer blir rädda för terrorism och därmed indirekt viktimiteras för att terrorismen upplevs som okontrollerbar.

Nyckelord

Terrorism, rädsla, viktimiteringsperspektivet, genus, halvstrukturerad livsvärldsintervju.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Rädsla för terrorism.....	3
1.3 Rädsla för terrorism och genuskillnader.....	4
1.4 Syfte och frågeställning.....	4
1.5 Avgränsningar.....	5
1.6 Förklaring av begreppen rädsla och terrorism.....	5
1.7 Disposition.....	5
2. Tidigare forskning.....	6
2.1 Rädsla för brott.....	6
2.2 Rädsla för terrorism.....	7
2.3 Hur oro för terrorism påverkar individer beteende.....	8
3. Teoretiska perspektiv.....	9
3.1 Viktimiseringsperspektivet	9
3.2 Genusteori.....	10
4. Metod.....	12
4.1 Val av metod.....	12
4.2 Urval.....	13
4.3 Intervjupersonerna.....	14
4.3.1 Presentation av intervjupersonerna.....	14
4.4 Intervjuguide.....	14
4.5 Intervjusituation.....	15
4.6 Etiska reflektioner.....	16
4.7 Genomförande av analys.....	17
4.8 Vetenskaplig kvalité.....	17
5. Analys och resultat.....	18
5.1 Hur rädsla för terrorism beskrivs och upplevs efter attentatet den 7 april.....	18
5.1.1 Rädsla och oro typ.....	18
5.1.2 Jag blir nog mer förbannad.....	21
5.1.3 Allmänna tryggheten har ju påverkats jättemycket.....	21
5.2 Förändrat beteende på grund av rädsla för terrorism.....	22
5.2.1 Jag skulle nog inte gå på Drottninggatan, ett tag framåt iallafall.....	22
5.2.2 Man undrar om de är terrorister typ.....	24

6. Sammanfattande diskussion.....	24
7. Slutsats.....	28
8. Vidare forskning.....	29
Litteraturförteckning.....	30
Bilaga 1 - Intervjuguide.....	35

1. Inledning

“Nån skakade om ens egen hyfsat trygga plats.. så att det har ju förändrat mitt liv.. eftersom att det har påverkat mig.. mina såhär rörelsemönster, jag har avbokat saker som har varit inplanerat, jag känner mig inte trygg när jag åker till jobbet, jag känner mig inte trygg å gå på stan, i min egen stad å även.. i många andra länder som man känner att man är rädd för det.” (Elin, 29)

“Jag är inte rädd [...] skulle jag gå på nått stort evenemang så skulle jag nog hålla lite utkik efter skumt folk i alla fall det tror jag.” (Jonas, 29)

Den 7 april 2017 kapades en distributionslastbil på Adolf Fredriks kyrkogata när föraren till lastbilen stod och lastade ut en leverans till en restaurang. Klockan 14:53 får polisen ett samtal om en lastbil som kört på människor på Drottninggatan och sedan kraschat in i Åhléns City i centrala Stockholm. När polisen kommer till platsen möts de av 15 skadade personer och 4 omkomna. Statsminister Stefan Löfven gick snabbt ut med att detta handlade om ett terroristdåd.

De ovanstående citaten ringar in denna uppsats centrala intressen då vi med hjälp av kvalitativa intervjuer undersöker på vilket sätt attentatet i Stockholm påverkat unga vuxna, med ett specifikt fokus på hur rädsla för terrorism beskrivs och upplevs. Vi undersöker även om individerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism. Fokus i studien kommer även ligga på att analysera eventuella skillnader mellan hur kvinnor och män framställer sin eventuellt upplevda rädsla. Detta vill vi undersöka för att tidigare forskning har visat på att det finns en betydande skillnad i hur män och kvinnor upplever rädsla och därför vill vi undersöka om vi kan se samma tendens i relation till terrorism i Sverige.

Rädsla för terrorism är ett relativt outforskat ämne i Sverige, därav kommer vi delvis att utgå från tidigare forskning gällande rädsla för brott, då terrorism är en typ av brott. I och med att vårt intresse är känslor i relation till brott är vi därmed intresserade av vad tidigare forskning sagt om detta ämne. Vi finner denna studie extra relevant då Sverige nyligen har drabbats av ett terrorattentat och tidigare internationella studier presenterat alarmerande resultat när det kommer till terrorismens konsekvenser. Terrorismen drabbar inte bara fysiska offer utan drabbar även många fler människor psykiskt (Bartholomew 2016:4). Den psykologiska bördan av oro inför framtida terrorism har även framställts som högre än den typiska omedelbara psykologiska bördan (Abiola et al. 2017:3). Detta gör att vi kvalitativt vill undersöka dessa potentiella indirekta offer för terrorism. Att få kunskap om individers upplevda rädsla och dess konsekvenser i vardagen är viktigt för att kunna förstå hur man kan finna åtgärder för att minska rädslan (Heber 2007:95), och på så sätt förhoppningsvis kunna hjälpa människor. Detta är kriminologiskt relevant då rädsla för brott kan leda till en ökad allmän brottslighet då individer på grund av rädsla kan undvika offentliga platser, vilket kan leda till att den informella sociala kontrollen minskar på dessa platser (Heber 2007:12; Hale 1996:82–83). I relation

till terrorism tänker vi därmed att om individer undviker offentliga platser på grund av rädsla för terrorism kan detta innebära att annan allmän brottslighet kan öka på dessa platser, då färre människor vistas där. Rädslan kan även leda till att individer kräver straffskärpningar, vilket kan innebära att lagstiftningens legitimitet skadas och därmed leder till ogenomtänkta och överdrivna åtgärder (Heber 2007:12; Hale 1996:82–83).

1.1 Bakgrund

Globalisering formar idag det moderna livet mer än någonsin. Vår värld kan beskrivas som en värld i rörelse med transnationella nätverk, flöden av varor, kapital, bilder och kulturella symboler, samt potentiellt riskabla individer (Aas 2013:3-4). Detta växande flöde av internationella och globala influenser i samhället formar vår uppfattning om vår egen identitet och våra värderingar gällande säkerhet, brottslighet och straff (Aas 2013:3,6). Dagens samhälle med dess expanderande medier och kommunikationstekniker, leder till att vi dagligen kan följa globala nyheter där vi befinner oss (Aas 2013:6). Detta har bidragit till att sammanslagningen mellan globala hot och lokala rädslor verkar ha blivit en daglig förekomst genom mildare och starkare former av moraliska paniker (Aas 2013:2), vilket är ett tillstånd som kan uppkomma i samhället när en person eller grupp framstår som ett hot mot samhällets värderingar och intressen (Cohen 1987:9). Man kan tänka på terrorismvarningar, fågelinfluensa rapporter, galna kosjukan, gränsöverskridande organiserad brottslighet och andra ofta rapporterade transnationella risker som starka symboler för vår tids anda (Aas 2013:11). I relation till detta har Beck beskrivit vår tids samhälle som ett 'risksamhälle' och menar att allt fler människor omges av okontrollerbara risker, vilket är ett resultat av framgångsrik modernisering (Beck 1992:21). Alla kan drabbas i dagens samhälle av miljöförstöringar, terroristattacker och kärnvapenkrig. Detta leder till att riskerna blir mer globala och så övergripande att hela vår värld är hotad (Beck 1992:19–27). Detta menar Beck leder till en osäkerhet som gör att vi idag är mer riskmedvetna vilket gör att vi blir mer aktiva för att försöka förhindra, lindra eller vidta försiktighetsåtgärder för morgondagens och framtida problem och kriser (Beck 1992:34). Heber (2007:21) tolkar detta som att en av de mest framträdande känslorna i ett risksamhälle är att vem som helst kan utsättas för brott, vilket påverkar känslan av trygghet.

En av de i dagsläget mest framträdande globala risker är terrorism. Terrorattacker som riktar sig mot civila blir allt vanligare och påverkar fler platser runt om i världen (Herzenstein et al. 2015:228). Under flera decennier har olika terroristgrupper utsatt flera olika länder för terrordåd. Attackerna i New York 2001, Madrid 2004, Norge 2011, Paris 2015, och London 2017 är bara några få exempel på terrorism som har spridit rädsla och oro bland miljontals människor (Säkerhetspolitik 2015). Sedan

attackerna i USA den 11 september 2001 har nästan 5000 fler terrorattacker ägt rum runt om i världen, vilket är en stor ökning till skillnad från åren innan (Herzenstein et al. 2015:228), även om man måste komma ihåg att terrorism är ett omdiskuterat begrepp som det har varit svårt att hitta en gemensam definition för (Goldsmith 2016:137; Misis et al. 2017:126).

1.2 Rädsla för terrorism

Ovan har vi kort presenterat globaliseringens roll i spridandet av rädslor och okontrollerbara risker i det moderna samhället. Rädsla för brott är något som har fått stor uppmärksamhet i den kriminologiska forskningslitteraturen under de senaste decennierna, trots detta finns det en hel del att lära sig om den sociokulturella kontexten om rädslor till specifika brott, inklusive den rädsla som ligger till grund för denna studie - rädsla för terrorism. Trots att terrorism sprider rädsla som påverkar många människor, finns det relativt lite empirisk forskning gällande rädsla för terrorism (Wilcox 2009:341). Tidigare studier har påvisat att terrorism skadar människor inte bara fysiskt utan även psykiskt på grund av de rädslor och den fruktan som den genererar, vilket kan innebära långtgående negativa effekter för samhället (Bartholomew 2016:4; Christensen & Aars 2017:2). Den psykologiska bördan av oro inför framtida terrorism har även i en studie visat sig vara högre än den typiska omedelbara psykologiska bördan av terrorism (Abiola et al. 2017:3). Rädsla för terrorism kan även leda till förändrat beteende som undvikande av platser där risk att utsättas för attentat upplevs (Herzenstein et al. 2015:230–231; Eisenman et al. 2009:173).

Andra effekter i samhället som terrorismen bidragit till är att den allmänna rädslan för främlingar och utomstående ökat, vilket har lett till repressiva åtgärder och då speciellt mot vissa grupper, såsom asylsökande, illegala invandrare och etniska samt religiösa minoriteter som är lätta att identifiera som syndabockar (Aas 2013:84). Genom detta bevitnar vi en konspiration där delar av befolkningen blir misstänkliggjorda, vilket leder till att oskyldiga människor delas in i några av de karakteristiska egenskaperna hos den typiska terroristen. Då terrorism ofta associeras med islam har den allmänna uppfattningen om den icke-vita terroristen bara blivit allt mer vanlig (Aas 2013:84; Cameron & Maslen 2013:3). Den (icke vita) terroristen är ett klassiskt exempel på vad Nils Christie menar är en god fiende - ett mål som är lätt att känna igen, är farlig för alla, mobiliserar moralisk ilska, gärna djävulsk och omänsklig samt att det krävs extraordinära åtgärder (Christie & Bruun 2003:56–59; Aas 2013:85). Hotet om den utländska individen påverkar den upplevda säkerheten hos den lokala och har blivit ett gemensamt tema på politiska agendor och i media debatter (Aas 2013:3).

1.3 Rädsla för terrorism och genusskillnader

Gällande rädsla för terrorism har internationella studier pekat på att terrorismen många gånger sprider rädsla och att kvinnor tenderar att vara mer rädda för terrorism än män (Misis et al. 2017:135; Wilcox et al. 2009:353; Nellis & Savage 2012:762). Tidigare svenska studier har indikerat att oron för terrorism ökat med 20 procent mellan år 2013 och år 2015 (Oscarsson & Bergström 2016:25), samt att kvinnor upplevt en högre risk än män att utsättas för terrorism (Sjöberg 2005:52). I dagsläget finns det inte några svenska kvalitativt inriktade studier där man undersökt rädsla för terrorism eller eventuella skillnader i rädsla mellan män och kvinnor.

Som ovan redovisat leder terrorism och hotet om terrorism till olika konsekvenser för individen själv och samhället denne lever i. Med anledning av det senaste terrorattentatet som ägde rum i Stockholm aktualiseras ämnet rädsla för terrorism, då det saknas kunskap gällande på vilket tänkbart sätt detta fenomen påverkar den enskilda individen i vardagen. Detta kunskapsgap har vi en förhoppning om att kunna bidra med att fylla ut med hjälp av kvalitativa intervjuer. I denna uppsats undersöker vi därmed hur våra intervjupersoner upplever rädsla för terrorism samt om de ändrat sitt beteende på grund av upplevd rädsla. Tidigare internationella studier där skillnader mellan män och kvinnors upplevda rädsla för terrorism iakttagits samt tidigare nationella studier gällande rädsla för brott, inspirerade oss till att undersöka om vi kunde finna tendenser till könsskillnader i vår studie och i så fall försöka förstå dem utifrån genusteori.

1.4 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns en rädsla för terrorism efter attentatet som ägde rum i Stockholm den 7 april 2017, samt hur den i så fall beskrivs och upplevs. Vi vill även få en djupare inblick i om intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism och i så fall på vilket sätt detta yttrar sig. Vi vill även veta om våra kvinnliga och manliga intervjupersoner framställer och upplever eventuell rädsla för terrorism på olika sätt. Detta syfte medför följande frågor som vi undersöker via de kvalitativa intervjuerna:

- Hur beskriver och upplever intervjupersonerna rädsla för terrorism?
- Förändrar intervjupersonerna sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism?
- Hur kan intervjupersonernas beskrivningar av rädsla för terrorism och förändrade beteenden förstås utifrån genusstrukturer?

1.5 Avgränsningar

I denna studie undersöks upplevd rädsla för terrorism och om intervjupersonerna i och med denna på något sätt förändrat sitt beteende. Vi har även valt att analysera eventuella skillnader i rädslan för terrorism bland män och kvinnor. Detta då tidigare forskning har visat att det finns en betydande skillnad i hur män och kvinnor upplever rädsla och därför vill vi undersöka om vi kan se samma tendens i relation till terrorism i Sverige. Vi avgränsar därmed studien till att inte innefatta andra faktorer som kan leda till skillnader i rädsla för terrorism, som etnicitet, klass och utbildningsnivå. Vi avgränsar även undersökningen till att endast omfatta unga vuxna i åldrarna 24-29 år.

1.6 Förklaring av begreppen rädsla och terrorism

Rädsla är ett svårdefinierat begrepp och har sitt ursprung från den negativa bedömningen av en händelse. Rädsla kan beskrivas som ett obehag som ger ett tillstånd av larm, när förväntan av att något skadligt kan inträffa. En rädsla kan definieras som en känsla av ångest, oro, skräck, terror, panik och ilska (Palmer 2007:294). Rädsla kan även ses som en situationell och subjektiv känsla (Heber 2005:3). Dessa förklaringar av begreppet rädsla ligger till grund för vår förståelse av begreppet rädsla i denna studie.

Terrorism är likt rädsla ett omdiskuterat begrepp, som har varit svårt att hitta en gemensam definition för (Goldsmith 2016:137; Misis et al. 2017:126). Terrorism kan definieras som en form av psykologisk krigsföring där terroristen försöker påverka politiska förändringar genom att påverka enskilda individers rädslor och attityder (Braithwaite 2013:96). Terrorismen syftar därmed till att sprida extrem rädsla som riktar sig mot en bredare publik, då terrorismen inte endast är en fysisk handling av en attack, utan också innefattar en psykologisk inverkan på ett samhälle. Rädsla är med andra ord en grundläggande del i terrorismens koncept (Christensen & Aars 2017:2). Uppsatsens huvudfokus är dock inte vad terrorism är och inte är utan hur terrorism uppfattas och känns.

1.7 Disposition

Uppsatsen inleds med en genomgång av tidigare studier gällande rädsla för brott. Vidare behandlas tidigare forskning gällande rädsla för terrorism samt hur oro för terrorism kan förändra individers beteende. Detta efterföljs av en presentation av de teoretiska ramverk som ligger till grund för studien, vilka är viktimiteringsperspektivet och genusteori. Därefter presenteras metod, vilket åtföljs av analys, resultat, diskussion och slutsats. Uppsatsen avslutas med förslag på vidare forskning.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för tidigare forskning som är relevant i relation till våra frågeställningar. Vi kommer först att redovisa tidigare forskning om rädsla för brott, för att sedan redovisa rädsla för terrorism samt tidigare forskning gällande förändrat beteende på grund av rädsla för terrorism. Den tidigare forskningen kommer sedan att ligga till grund för att vi ska kunna tolka vår analys och resultat.

2.1 Rädsla för brott

Rädsla för brott är något som länge har varit uppmärksammat inom forskningen (Wilcox 2009:341; Ahmed 2015:546). Redan under 1600-talet intresserade sig både forskare och politiker i USA för detta ämne. Men det var inte förens på 1980-talet som rädsla för brott uppmärksammades i Sverige. Idag är rädsla för brott ett fristående forskningsområde och ett viktigt ämne inom kriminalpolitiken (Heber 2007:41–43).

Rädsla för brott kan definieras som en emotion, ett förhållningssätt och en riskbedömning (Heber 2005:3). Rädslan kan även vara situationsbunden då den kan influeras av tider, platser, mörker och ljus i varierande kombinationer (Heber 2007:24). Detta leder till att individer kategoriserar vissa platser som mer brottsliga än andra, vilket gör rädslan hanterbar då individer kan aktivt eller passivt vidta åtgärder för att undvika situationer där de upplever större risk att utsättas för brott (Heber 2007:162). Enligt Brottsförebyggande rådets (BRÅ) senaste trygghetsundersökning så har var tredje person någon gång under det senaste året aktivt valt ett annat färdssätt eller en annan väg på grund av oro för brott, samt har en av tio avstått från en aktivitet på grund av att de känt sig rädda. Drygt två av tio upplever att deras livskvalité har påverkats till följd av otrygghet (BRÅ 2017:10). Att ha kontroll över en situation är således en viktig känsla för att individer inte ska känna sig rädda (Heber 2007:162). Rädsla kan ses som en situationell och subjektiv känsla, vilket gör den svår att definiera och även svår att studera (Heber 2005:3).

När det kommer till rädsla för brott så finns det tydliga skillnader mellan män och kvinnor. I Brås trygghetsundersökning framkom det att det var 31 procent av kvinnorna, jämfört med männens 9 procent som uppgav att de kände sig otrygga (BRÅ 2017:88). Resultatet innefattande både egen rädsla att utsättas för brott och rädsla för att en närstående skulle utsättas för brott (BRÅ 2017:99). Även Heber har i sin litteraturöversikt kommit fram till att kvinnor känner sig mer rädda för att utsättas för brott (2007:28). Denna trend har även observerats i tidigare internationell forskning som också har visat att kvinnor är mer rädda för att utsättas för brott (Brown 2016:123; Wilcox et al. 2009:342). En

förklaring till varför kvinnors rädsla för brott är högre än männens har tagit sin utgångspunkt i att flickor uppfostras på ett annat sätt än pojkar och att de har andra sociala förväntningar på sig. Föräldrarna lär sina döttrar redan när de är små att vara försiktiga, uppträda skötsamt och att inte gå iväg med främmande människor. Till skillnad från flickor uppfostras pojkarna till att vara orädda män och eftersom det inte är socialt acceptabelt, vill eller kan de inte uttrycka eller känna rädsla för brott (Heber 2007:60–61). I Burcars studie där hon gjorde samtalsintervjuer med unga män, framkom det att männen på ett sätt försöker ta avstånd från en föreställning som reflekterar en rädd individ, samtidigt som de uttrycker någon form av rädsla. Detta kan tolkas, enligt Burcar som att de unga männen inte uttrycker sig i känslor, utan hittar andra sätt att förklara sina känslor på (2005:127).

2.2 Rädsla för terrorism

Som ovanstående redovisar så är rädsla för brott ett fenomen som har varit mycket uppmärksammat inom forskningen. Till skillnad från detta forskningsmässiga intresse så är rädsla för terrorism inte lika välstuderat (Wilcox 2009:341), även om denna typ av brott kanske är en av det mest omtalade samhällsmässiga hot bland politiker och media (Mythen & Walklate 2006:379). Rädsla för brott och rädsla för terrorism är liknande fenomen i den aspekten att nivån av rädsla kan vara hög trots att risken att utsättas för brott har minskat eller är osannolik (Misis et al. 2017:125). Faktorer som ålder, kön och etnicitet har påvisat effekt på den enskilda individens rädsla för terrorism, detsamma gäller andra faktorer som exponering av media och kunskap om ämnet (Misis et al. 2017:126). Braithwaite (2013:96) beskriver att kärnan i terrorismens handling är användandet av våld, där de traditionella definitionerna av terrorism identifierar civilbefolkningen som det främsta målet för detta våld. Terrorism kan beskrivas som en psykologisk krigsföring där terrorister försöker påverka politiska förändringar genom att påverka enskildas rädsla och attityder, i synnerhet mot en större population än vad som utgör själva målet (Braithwaite 2013:96; Christensen & Aars 2017:2). För terrorismen spelar allmänheten två viktiga roller, för det första representerar de dem direkta målen för det fysiska våldet och för det andra utgör de en publik som antas vara offer för det psykologiska våldet (Braithwaite 2013:96). Terrorister riktar ofta in sig på så kallade "mjuka mål", vilka utgörs av offentliga platser som ofta har ett symboliskt värde för en bredare publik som är svåra för regeringen att skydda (Braithwaite 2013:96). Det fysiska våldet är bara en del av terrorn då de mindre uppenbara sociala och psykologiska eftereffekterna på individer, grupper och samhället utgör ett långsiktigt hot som fortsätter att påverka de drabbade individerna och samhället under de kommande åren (Bartholomew 2016:4; Christensen & Aars 2017:2). För varje fysiskt offer av en terrorattack uppskattas det att det finns mellan fyra och femtio gånger antalet offer för akut stress och psykologiskt trauma (Bartholomew 2016:4). I en studie från Nigeria kom man även fram till att den psykologiska

bördan av oro inför framtida terrorism är högre än den typiska omedelbara psykologiska bördan av terrorism (Abiola et al. 2017:3).

När det kommer till rädsla för terrorism så har tidigare internationella studier visat på att det finns skillnader mellan män och kvinnor, då kvinnor uppvisat mer rädsla för terrorism än män (Misis et al. 2017:135; Wilcox et al. 2009:353; Nellis & Savage 2012:762). I dagsläget finns det inte några svenska studier som kvalitativt har undersökt rädsla för terrorism och eventuella skillnader mellan män och kvinnors upplevda rädsla. Däremot har vi hittat en tidigare kvantitativ svensk studie som har rapporterat könsskillnader, då den angivit att kvinnor upplevt en högre risk än män att utsättas för terrorism (Sjöberg 2005:52), vilket även internationella studier har bekräftat (Nellis & Savage 2012:762).

Upplevd risk och rädsla för brott menar även flera författare ökar när brottslighet får medial uppmärksamhet (Nellis & Savage 2012:748). Individens uppfattning om risk att utsättas för terrorism kan därmed påverkas av hur mycket nyheter de exponerar (Nellis & Savage 2012:761). Medierna anses allmänt vara en nyckelmekanism genom vilken terrorister kan se till att allmänheten som inte direkt skadas av våldet fortsätter att tro att de skulle kunna skadas av framtida attacker (Braithwaite 2013:96). Denna indirekta viktigmisering av allmänheten är vad som ligger till grund för vårt intresse i denna studie, då människor inte bara drabbas fysiskt utan även psykiskt av terrorism.

2.3 Hur oro för terrorism påverkar individers beteende

Med tanke på att det i Sverige nyligen inträffat ett terrorattentat så kan man anta att det nu finns en ökad oro för terrorism i Sverige. Tidigare studier har indikerat att rädsla för brott kan påverka en individs livskvalitet på olika sätt negativt. I följande stycke redogörs för hur individers beteende kan påverkas av rädsla för terrorism. En vanlig respons från individer som är oroliga för terrorism är att undvika situationer där de kan utsättas för en attack (Herzenstein et al. 2015:228; Eisenman et al. 2009:168). Under 2004 när terrorhotet var högt i Washington DC noterades att antalet fotgängare på staden minskat (Herzenstein et al. 2015:228). I studier genomförda i Israel som under det senaste decenniet upplevt frekventa terrorattacker riktade mot civila, kom man fram till att oro för terrorism ökar människors önskan om kontroll och kan leda till undvikande beteenden (Herzenstein et al. 2015:228). Resultaten visade att nästan alla informanter ändrade sitt beteende efter terrorattacker. En del informanter rapporterade extrema förändringar i konsumentbeteendet medan andra rapporterade beteendeförändringar mer subtila, men ganska strategiska. Informanternas svar ledde till att de kunde kategoriseras in i två grupper, en som ansåg att sannolikheten att drabbas av en terroristattack delvis kunde kontrolleras och en som ansåg att sannolikheten att utsättas för en terroristattack inte kunde

kontrolleras. Människor som ansåg sig ha kontroll över att falla offer för en terrorattack fortsatte sina konsumtionsvanor med små förändringar baserat på deras förtroende att de förstod de avgörande faktorerna för offerskap. Denna grupp fortsatte att gå ut och äta, besöka pubar, shoppa och köra bil, dock med små strategiska förändringar som att exempelvis välja en pub utan glasvägg eller hålla avstånd från bussar när man kör bil (Herzenstein et al. 2015:230–231). Gruppen som ansåg att sannolikheten att utsättas för en terroristattack inte gick att kontrollera uppgav att de tror att man måste vara mycket skyddande och försiktig för att kunna överleva. Dessa individer indikerade att de dramatiskt har förändrat sitt dagliga beteende för att minska sin ångest, även om det innebär att de kommer att gå miste om viktiga livserfarenheter. Dessa människor tror i allmänhet att den enda riktigt säkra platsen är hemma eftersom terrorattacker kan hända var som helst när som helst. Den mest extrema beteendeförändringen uppvisade de som själva skadats de vill säga direkt viktimiterats eller de som förlorat närstående i terrorattacker. Dessa människor uppgav att de månader och även år efter händelsen inte lämnar sina hem om det inte är absolut nödvändigt. Dessa människor gjorde det mesta av sin shopping online och minimerade sin sociala interaktion med andra människor (Herzenstein et al. 2015:231).

3. Teoretiska perspektiv

Ovanstående genomgång av rädsla för brott och terrorism har påvisat att människor, även om de inte direkt och fysiskt drabbats av brott eller terror kan vara väldigt påverkade av en känsla av uppfattad risk eller hot. Därför kommer vi i denna studie använda oss av viktimiteringsperspektivet för att belysa varför/hur människor upplever rädsla för terrorism. Tidigare studier har även visat att det finns skillnader mellan hur män och kvinnor framställer sin rädsla för brott och därför kommer vi använda genusteori för att analysera män och kvinnors olika framställningar av rädsla. Dessa teoretiska perspektiv kommer tillsammans med den tidigare forskningen att ligga till grund för analys och resultat.

3.1 Viktimiteringsperspektivet

Enligt viktimiteringsperspektivet beror rädsla för brott på nivån av brottslig verksamhet i ett samhälle eller beroende på vad individer hör om brottsligheten, antingen från vänner eller från massmedia (Hale 1996:103). Viktimiteringsperspektivet relaterar individens rädsla för brott till att antingen direkt eller indirekt viktimitering ökar rädslan för brott. Direkt viktimitering innebär att om individen själv blivit utsatt för brott så påverkas graden av individens rädsla för att utsättas för brott. Indirekt viktimitering syftar till att individens nivå av rädsla för att utsättas för brott påverkas via berättelser

från massmedia eller vänner (Hale 1996:103). Att ha blivit utsatt för brottslighet kan göra en individ mer försiktig, men om det gör en individ mer rädd är fortfarande en öppen fråga. Några har presenterat resultat som stödjer att viktimisering och rädsla har ett samband, medan andra kritiserar och menar på att man kan ha haft bristfälliga mätningar av rädsla och att individer definierar rädsla på olika sätt (Hale 1996:104). Enligt Freilich och LaFree (2015:4) har viktimiseringsundersökningar varit av liten nytta vid studier av terrorism. Trots att terrorism får mycket uppmärksamhet i media så är terrorismen mycket sällsyntare än våldsbrott, vilket innebär att även med extremt stora urvalsstorlekar så har få individer i de flesta länder blivit viktimiserade av terrorister. Författarna argumenterar även att offer för terrorism sällan har direkt kontakt med förövarna och i många fall dödas terrorismoffer av sina angripare (Freilich & LaFree 2015:4). Trots detta kriminologiska forskningsresultat har vi i denna undersökning ändå valt att använda oss av viktimiseringsperspektivet då tidigare studier även indikerat att för varje fysiskt offer av en terrorattack tar många fler människor psykisk skada (Bartholomew 2016:4). Andra studier har även visat att den psykologiska bördan av oro inför framtida terroristattacker kan vara högre än den typiska omedelbara psykologiska bördan av terrorism (Abiola et al. 2017:3). Viktimiseringsperspektivet anser vi går att använda vid studiet av terrorism då det finns människor som skadas och överlever och därför direkt viktimiseras. Men vi tänker också att det finns belägg att tro att den indirekta viktimiseringen är stor, då många drabbas psykiskt. I denna studie tolkar vi indirekt viktimisering som att en indirekt viktimisering ägt rum om intervjupersonen upplever sig viktimiserad, vilket går i linje med vår fenomenologiska ansats att verkligheten är vad människor upplever att den är. Vi är även medvetna om att en del statistik visat att män oftare utsätts för brott, men uppger sig mindre rädda och att kvinnor framställer sig som mer rädda, trots att de enligt viss statistik har uppvisat en mindre risk att utsättas för brott (Hale 1996:96). Vilket motsätter sig viktimiseringsperspektivets grundläggande antagande att det finns ett samband mellan rädsla och erfarenhet. Därför kommer vi koppla denna aspekt till vår nästa teoretiska utgångspunkt.

3.2 Genusteori

Traditionellt har begreppet kön ansetts vara någonting fast, som vidare inte har behövt att problematiseras då det fanns två kön och det var kvinna och man (Lander 2003:26). De olika könens egenskaper, tankar och handlingar ansågs bero på denna könsskillnad och namngavs manliga och kvinnliga, män var alltså manliga och kvinnor var kvinnliga. Den biologiska skillnaden ansågs därmed avgöra en individs egenskaper, tankesätt och handlingar, vilket gav kvinnor och män olika roller i det sociala livet, så kallade könsroller. Dessa antaganden mötte kritik från feministiskt inriktade forskare, vilket ledde till att en ny begreppsapparat skapades för att studera och förstå de socialt konstruerade skillnaderna mellan de båda könen (Lander 2003:27).

Genus är ett begrepp som används för att beskriva ett socialt konstruerat kön som menar att det inte finns något naturligt i hur kvinnor och män, feminint och maskulint definieras i samhället (Lander 2003:27). Genus är ett analytiskt verktyg som kan användas för att beskriva relationer mellan "könen", konstruktioner av vad som är feminint och maskulint i olika kontexter. Genusnormer kan därmed inbegripa föreställningar om vad som är rätt och fel, normalt och inte normalt beteende för kvinnor respektive män, vilket kan variera från samhälle till samhälle (Karlsson 2003:50). Att vara man eller kvinna är för de flesta individer en fråga om personlig erfarenhet. Det är något som genomtränger ständigt i vår uppväxt, våra sexuella relationer, vårt familjeliv och hur vi ser på oss själva samt hur vi uppträder i vardagliga situationer (Connell 2003:103). Redan vid födseln blir pojkar och flickor skilda åt genom deras rosa eller blåa babykläder. När pojkar blivit lite äldre förväntas de uppträda starkare, tuffare, mer krävande, energiska och aggressiva, medan flickorna förväntas att vara mer passiva, medgörliga och dessutom sötare (Connell 2003:103; Lander 2003:32).

Maskulinitet och femininitet framhåller många forskare definieras utifrån varandra, då de kan ses som motsatspar, en viktig komponent i att vara maskulin är att inte vara feminin (Pettersson 2003:141). Det grundläggande är isärhållandet av vad som betraktas som maskulint och vad som betraktas som feminint samt underordning av det som är feminint (Karlsson & Pettersson 2003:3). Genus utgörs inte av tydliga kategorier där man antingen är feminin eller maskulin, utan genus kan betraktas som en skala där en individ kan riskera att vara för lite feminin eller maskulin (Karlsson & Pettersson 2003:8). De maskulinitetsnormer som finns i samhället vid en viss tid regleras utifrån vad som just då anses vara den hegemoniska maskuliniteten, vilket är den form av maskulinitet som står över andra former av maskulinitet (Connell 2008:115). Den vita heterosexuella medelklassmannen utgör normen i det västerländska samhället och det är utifrån denna som vi betraktar övriga i samhället (Lander 2003:27). De olika egenskaper som vanligen tillskrivs manlighet och maskulinitet är; överordning, styrka, rationalitet och att vara aktiv (Pettersson 2003:142). Kvinnors genusnormer regleras efter den normativa femininiteten som handlar om hur en kvinna skall och bör vara, för att vara kvinnlig. Utifrån genusperspektivet är detta en kulturell konstruktion då det inte finns något som är naturligt eller genuint kvinnligt (Lander 2003:28). Konstruktionen av feminina egenskaper är att en kvinna är underordnad, svag, passiv och irrationell (Pettersson 2003:142). Genusteori valdes till denna studie då vi anser att föreställningar gällande vad som är feminint och vad som är maskulint kan inverka på hur våra intervjupersoner upplever och beskriver rädsla för terrorism. Genus kommer i denna studie användas som ett verktyg som hjälper oss att förstå varför eventuella skillnader finns mellan kvinnor och män när det kommer till beskrivningar och upplevelser av terrorism.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras val av metod, där för- och nackdelar med intervjuer kommer att diskuteras. Vidare redogörs för hur vi gått tillväga under studiens gång, det vill säga hur vi gjort vårt urval och hur vi utformade vår intervjuguide. Intervjupersonerna kommer att presenteras, samt så kommer en inblick av intervjusituation ges. Vi kommer även diskutera etiska reflektioner men även vetenskaplig kvalitet samt hur genomförande av analys gått till.

4.1 Val av metod

Den kvalitativa forskningsintervjun kan beskrivas som ett samtal som har ett syfte och en struktur där kunskap konstrueras i interaktionen mellan intervjuaren och intervjupersonen (Kvale & Brinkmann 2014:18–19). Till skillnad från vardagliga samtal är forskningsintervjun ett professionellt samtal som styrs av forskarens intresse att få mer kunskap kring ett visst ämne eller område av mänsklig erfarenhet (Brinkmann 2014:1009). Den kvalitativa forskningsintervjun strävar efter att förstå världen utifrån intervjupersonernas synvinkel, där syftet är att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld för att tolka betydelsen av de beskrivna fenomenen (Kvale & Brinkmann 2014:17). Inspiration till denna kvalitativa studie hämtas från fenomenologin där man strävar efter att förstå sociala fenomen utifrån människors egna perspektiv. Fenomenologin beskriver världen utifrån hur den upplevs av människor och bygger på antagandet att verkligheten är det som människor uppfattar att den är (Kvale & Brinkmann 2014:44). Fenomenologins öppna förhållningssätt kommer i denna studie att ligga till grund för vår förståelse av intervjupersonernas livsvärld. I denna studie används halvstrukturerade livsvärldsintervjuer som utförs med hjälp av en intervjuguide som innefattar vissa teman och förslag till frågor. Intervjun spelas vanligen in för att sedan skrivas ut i ett textunderlag som senare tillsammans med det inspelade materialet ligger till grund för analys (Kvale & Brinkman 2014:45). Denna metod valdes på grund av att med hjälp av en intervjuguide söka beskrivningar av intervjupersonens livsvärld med avsikt att tolka de förklarade fenomenens mening (Kvale & Brinkman 2014:165). Då vi ville veta hur rädsla för terrorism beskrivs och upplevs samt om intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av rädsla för terrorism var intervjuer den bästa metoden för oss då intervjuer är bra när man vill undersöka något av mänsklig erfarenhet och nå ett djup. Vår förhoppning med studien var att nå en djupare kunskap kring detta och nå intervjupersonens livsvärld vilket vi inte hade kunnat göra med exempelvis kvantitativ metod.

En kritik gentemot kvalitativa intervjuer riktas mot det kvalitativa forskningsresultatet, då kritiker menar att intervjupersonerna lätt kan påverkas av forskarens egenskaper, som exempelvis forskarens kön (Bryman 2011:369). Denna kritik är i vår studie mycket central då vi är två kvinnliga intervjuare

som intervjuat både kvinnor och män. Vi kan därmed inte i denna undersökning utesluta att vi kan ha påverkat våra intervjupersoner på olika sätt, vilket kan ha påverkat våra resultat. En vidare diskussion om detta finns i avsnitt 4.6 etiska reflektioner. Vidare har den kvalitativa metoden kritiserats för bristande transparens, då det ibland är komplicerat att se hur forskaren i kvalitativa undersökningar konkret har gått tillväga eller hur de kommit fram till sina slutsatser (Bryman 2011:370). För att motverka bristande transparens i vår undersökning har vi försökt vara tydliga hur vi förhåller oss till tidigare forskning, vilka metoder vi använt oss utav, hur vi har gått tillväga samt vad vi kommit fram till när vi tolkat våra resultat, då en god forskningskultur kräver transparens (Sohlberg & Sohlberg 2013:20).

4.2 Urval

Tidigare forskning gällande rädsla för terrorism har mestadels gjorts på barn och ungdomar (Misis et al. 2017:127), vilket ledde till ett intresse för att undersöka unga vuxna, män och kvinnor, i åldrarna 24-29 år. Detta för att se om även denna åldersgrupp uppgav sig känna en rädsla för terrorism. Både män och kvinnor valdes för att vi även ville se om det fanns en skillnad mellan hur män och kvinnor upplever rädsla, då tidigare studier indikerat att det finns en skillnad när det kommer till rädsla för terrorism (Misis et al. 2017:135). Denna studie har inte för avsikt att finna några generaliserbara resultat gällande skillnader mellan män och kvinnors upplevda rädsla. Vi är medvetna om att vi endast kan uttala oss om tendenser som vi kan se i denna studie; tendenser som då kanske kan inspirera möjliga framtida studier.

Denna studie utgick ifrån ett bekvämlighetsurval, vilket innebar att intervjupersonerna valdes ut utifrån tillgänglighet (Bryman 2011:194). Då denna studie hade begränsat med tid, så valde vi individer som var tillgängliga för oss. Vi rekryterade intervjupersoner genom att fråga några bekanta som vi ansåg passa in i vår målgrupp om de var intresserade att ställa upp i vår studie. Vi försökte även göra ett snöbollsurval, vilket innebar att vi frågade våra intervjupersoner om de kände till någon annan som passade in i vår målgrupp och som möjligtvis kunde tänkas ställa upp på en intervju. Detta då det var ett praktiskt genomförbart och enkelt sätt för oss att få tag i fler lämpliga intervjupersoner (Bryman 2011:434), tyvärr gick det inte som vi hoppats, då vi inte fick tag i intervjupersoner på detta sätt. Eftersom det är viktigt med relationerna mellan individer för kvalitativa forskare (Bryman 2011:197) så försökte vi undvika att intervjua individer som vi kände alltför väl, då vi reflekterade kring ifall det skulle bli svårt att bibehålla en professionell forskarroll. Ingen av de åtta intervjupersonerna umgicks med varandra, de bodde på olika ställen runt om i Stockholm och hade

olika sysselsättningar. Detta gav oss en relativt god spridning bland våra intervjupersoner som nedan presenteras närmare.

4.3 Intervjupersonerna

Intervjupersonerna i denna studie är mellan 24 och 29 år och bosatta antingen i Stockholms stad eller närförorter till Stockholm. Av de åtta intervjupersoner som deltagit i studien är fem kvinnor och tre män. Av etiska skäl kommer intervjupersonernas riktiga namn inte att användas i studien utan istället har intervjupersonerna tilldelats fiktiva namn.

4.3.1 Presentation av intervjupersonerna

Lovisa, 26 år, studerar. Jonny, 24 år, sjukskriven. Jonas, 29 år, arbetar.

Sanna, 28 år, studerar. Elin, 29 år, arbetar. Stella, 26 år, studerar.

Svante, 26 år, arbetar. Noora, 29 år, mammaledig.

4.4 Intervjuguide

Vid förberedandet inför våra intervjuer skapade vi en intervjuguide som skulle fungera som ett manus vid intervjutillfällena. Guiden utformades på så sätt att den skulle passa den halvstrukturerade typen av intervju, vilket innebar att guiden ska syfta till att ge en översikt av de ämnen som ska beröras samt förslag till frågor (Kvale & Brinkmann 2014:172). I och med att vi betraktar vårt forskningsämne som känsligt kom vi överens om att vi inte behöver följa intervjuguiden strikt, utan att vi skulle låta vårt eget omdöme avgöra hur strikt vi kunde följa guiden och vilka svar vi ville följa upp. Den främsta anledningen till detta var att vi helt enkelt inte visste hur känsligt ämnet var för intervjupersonen och att vi därmed ville ha en känslighet och lyhördhet för varje enskild intervjuperson. Intervjuguiden var utformad med en rad teman som ansågs viktiga att beröra utifrån studiens syfte, dessa teman försökte vi strukturera på ett sätt som skulle ge bästa möjliga dynamik under intervjun. Dessa teman blev bakgrund, upplevelse av trygghet, rädsla för brott, terrorism samt terrorattentatet i Stockholm. Detta valde vi för att på bästa sätt nå intervjupersonens tankar och känslor gällande terrorism. Vi valde även att ställa frågor kring upplevelse av trygghet och rädsla för brott för att bilda oss en vidare uppfattning om intervjupersonens livsvärld i stort och dess relation till den tidigare forskning vi studerat. Intervjuguiden innehöll 27 frågor som är ställda på ett sätt som strävar efter att intervjupersonen ska få möjlighet att svara på sitt eget sätt, samt att intervjuaren har möjlighet att ställa frågor som inte finns med i intervjuguiden, men anknyter till något som intervju-

personen sagt (se bilaga 1) (Kvale & Brinkman 2014:165–166). Vi utformade frågor inom våra teman som vi försökte hålla korta, lättförståeliga och fria från akademiskt språk för att få en så bra och positiv interaktion som möjligt under intervjun (Kvale & Brinkmann 2014:173).

4.5 Intervjusituation

Innan intervjuerna gjordes en pilotintervju för att kvalitetssäkra intervjuguiden. Att kvalitetssäkra intervjuguiden innebär att se till att det inte finns några otydligheter eller brister med intervjufrågorna (Bryman 2011:258-259). Pilotintervjun utförde vi tillsammans för att båda skulle kunna få en säkerhet och vana när det kommer till användandet av intervjuguiden inför kommande intervjuer (Bryman 2011:258). Att genomföra en intervju med två intervjuare och en intervjuperson kan öka maktasymmetrin under intervjutillfället. För att motverka denna maktasymmetri bestämde vi oss för att en av oss skulle intervju och den andra skulle sitta med och anteckna eventuella kroppsspråk och intressanta teman som kunde uppkomma under intervjutillfället. En annan metod vi använde oss av för att minska maktobalansen under pilotintervjun var att intervjuaren satt bredvid intervjupersonen istället för mitt emot, då vi tänkte att det kan upplevas som mer pressat för intervjupersonen att sitta mitt emot. Efter pilotintervjun gjordes intervjuerna med bara en intervjuare, detta på grund av brist av tid. Upplevelsen vi fick med oss från intervjutillfällena var att alla våra intervjupersoner verkade vara avslappnade och mycket villiga att dela med sig av sina erfarenheter och tankar. Intervjupersonerna fick själva välja var intervjuerna skulle äga rum. Detta för att välja en miljö där intervjupersonerna kände sig trygga och bekväma i och på så sätt få en tillitsfull relation då vi ville beröra ett ämne som för vissa kan vara mycket känsligt att prata om (Bryman 2011:213). Platserna som valdes var i ett grupprum på Stockholms universitet, hemma hos intervjuaren samt hemma hos intervjupersonen. För att uppmuntra våra intervjupersoner till att dela med sig av sina erfarenheter och livsvärld försökte vi skapa en god kontakt genom att aktivt lyssna, visa intresse, förståelse och respekt för det intervjupersonen berättar och genom att vara tydliga med vad vi ville veta. Vi inledde därför varje intervju med en orientering där vi definierade situationen för intervjupersonen, vad syftet var, hur det hela skulle gå till, vi informerade även om inspelning och etik (Kvale & Brinkmann 2014:170). Samtliga intervjuer genomfördes under samma vecka, vilket var den tredje veckan efter att terrorattentatet ägde rum i Stockholm. Vi är medvetna om att detta är ett exceptionellt läge som påverkar människors rädsla, vilket kan vara en felkälla i denna studie. Då våra resultat högst troligen inte varit detsamma innan attentatet ägde rum alternativt om en längre tid framåt. Intervjuerna blev mellan 30 och 120 minuters inspelat material. Under intervjutillfället var intervjuaren utrustad med en mobiltelefon för att spela in intervjun, detta för att senare underlätta att göra en noggrann analys av vad intervjupersonerna sagt (Bryman 2011:428).

4.6 Etiska reflektioner

Efter att terrorattentatet ägde rum i Stockholm blev rädsla för terrorism ett ämne som kan betraktas som känsligt och därmed etiskt problematiskt. Detta ledde till att vi redan i planeringsstadiet behövde fundera kring hur vi skulle förhålla oss till forskningsetiska principer. Det första beslutet vi stod inför var frågan om ämnet var för känsligt i och med det som nyligen hänt i Stockholm. Detta innebar att vi behövde överväga om vår studie var etisk försvarbar genom att reflektera kring forskningskravet: i termer av vilken kunskap vi ansåg oss kunna bidra med till forskningsfältet och individskyddskravet: i termer av om vi ansåg att det förelåg en risk att våra intervjupersoner kunde ta skada (Vetenskapsrådet 2002:5). Forskningskravet ansåg vi oss uppfylla då det är viktigt att få kunskap om människors reaktioner på brott, särskilt med tanke på den kunskapsbrist som finns i Sverige gällande rädsla för terrorism. Individskyddskravet innefattar fyra huvudkrav vilka vi förhöll oss till under studiens gång. Informationskravet och samtyckeskravet uppfyllades då vi innan intervjuerna upplyste våra intervjupersoner om att deltagandet var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002:7-9). Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet togs hänsyn till då vi anonymiserade våra intervjudeltagare samt att vi bara använder våra insamlade uppgifter för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002:12-14).

Även om den kvalitativa intervjun präglas av öppenhet bör den inte betraktas som ett samtal mellan jämlika parter då den inbegriper en tydlig maktasymmetri mellan intervjuaren och intervjupersonen (Kvale & Brinkmann 2014:51). I denna studie försökte vi jämna ut denna maktasymmetri något genom att dels låta våra intervjupersoner välja plats för intervjun så de skulle känna sig mer bekväma och dels informera våra intervjupersoner innan intervjun startade att det inte fanns några rätta svar under intervjun, utan det vi var intresserade av var personens egna spontana känslor och berättelser. Vi informerade även om att intervjupersonen kunde ta god tid på sig. Tanken vi hade med att informera om dessa saker var att försöka få intervjupersonen att inte känna en så stor press att vara en god intervjuperson, då en sådan press kan resultera i att intervjupersonen svarar i enlighet med vad den tror att intervjuaren vill höra (Kvale & Brinkmann 2014:53). Vi har som kvalitativa forskare även tolkningsmonopol vilket innebär att det är vi som har monopol att tolka vad det var intervjupersonen egentligen menade (Kvale & Brinkmann 2014:52). Detta leder till att det är viktigt för oss som forskare att vara medvetna om att det finns en maktasymmetri inom kvalitativa intervjuer.

Under våra intervjuer upplevde vi inte någon skillnad mellan att intervjua män eller kvinnor. Vi kan dock inte utesluta möjligheten att vi som kvinnliga intervjuare kan ha påverkat männens utsagor, då det föreligger en risk att männen inte känner sig bekväma med att intervjuas av en kvinna¹. Att vara

¹ Vilket tidigare forskning påvisat kan förekomma (Skrinjar 2003).

en kvinnlig intervjuare kan även i denna studie betraktas som en fördel då de kvinnliga intervjupersonerna kan uppleva det lättare att intervjuas av en kvinna. Vi är även medvetna om att vi på ett sätt är med och formar diskursen gällande rädsla för terrorism genom att vi väljer att lyfta fram och undersöka det. Att prata om något som är hemskt eller farligt kan göra människor mer medvetna om ämnet, vilket kan bidra till att de blir rädda eller räddare. I detta fall ansåg vi att forskningskravet vägde tungt då det är viktigt att förstå källorna till rädslan och vilka skador rädslan kan innebära för samhället (Forst 2009:301).

4.7 Genomförande av analys

Efter intervjuerna transkriberades det inspelade materialet ordagrant. Detta för att få en muntlig diskurs till en skriftlig diskurs (Kvale & Brinkman 2014:216). Vi valde även att ha med vår transkriberade pilotintervju i vår analys, då vi ansåg att den berörde många centrala aspekter i relation till våra frågeställningar. Vi skrev ut våra egna intervjuer med hopp om att i viss utsträckning komma ihåg intervjusituationens sociala och emotionella aspekter och därmed redan påbörja analysen av det som sades (Kvale & Brinkman 2014:221), dessa emotionella aspekter var viktiga för oss att komma ihåg då vårt forskningsintresse är känslor. Efter transkriberingen bytte vi det utskrivna materialet med varandra, för att vi båda skulle få ta del av vad alla intervjupersoner sagt. Efter detta började vi tillsammans ta ut olika citat från vad våra intervjupersoner sagt utefter specifika teman som berörde våra frågeställningar. För att sedan kunna analysera och finna skillnader och likheter, för att senare med hjälp av teori och tidigare forskning analysera intervjupersonernas framställningar. När vi citerar intervjupersonerna i denna uppsats kommer det inte ske exakt ordagrant då vi valt att plocka bort ord som ”ää” och ”ehh” för att underlätta för läsaren. Detta för att vi är mest intresserade av vad de säger, dock anser vi att det i vissa fall även är intressant hur intervjupersonerna säger något, i dessa fall har vi valt att citera ordagrant. Intervjupersonerna avidentifierades redan i transkriberingarna på grund av konfidentialitetsskäl och det är enbart vi som har det inspelade materialet.

4.8 Vetenskaplig kvalité

Inom kvalitativ forskningsmetod utgör forskarens person det viktigaste forskningsverktyget, då det är dennes kompetens och hantverksskicklighet som avgör kvalitén på den kunskap som produceras (Kvale & Brinkmann 2014:87). I och med detta blir reflexivitet centralt, då det är viktigt att man som forskare funderar kring vilken förförståelse man har med sig, då man själv påverkar kunskapsproduktionen (Kvale & Brinkmann 2014:292). Detta blev centralt vid utformandet av vår

intervjuguide då det var viktigt att vi inte utformade våra frågor på ett sätt som var ledande för intervjupersonen. Detta leder oss in på frågan gällande reliabilitet som handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet (Kvale & Brinkmann 2014:295). Eftersom vi gjort en kvalitativ intervjustudie som fokuserar på ett resultat här och nu, leder det till att det är svårt att få samma resultat vid en annan tidpunkt, vilket ger oss en låg reliabilitet. Vi har dock försökt att eliminera felkällor i studien för att på så sätt höja reliabiliteten genom att bland annat uppmärksamma användandet av ledande frågor, dock behöver inte ledande frågor alltid minska reliabiliteten då de i många fall kan öka den (Kvale & Brinkman 2014:214). Begreppet validitet innebär att metoden undersöker det den avser att undersöka (Brinkman 2014:296). För att höja validiteten i vår egen studie använde vi oss av tolkande frågor, för att försäkra oss om att vi förstått intervjupersonen rätt.

5. Analys och Resultat

I detta avsnitt kommer studiens analys och resultat att presenteras och diskuteras utifrån tidigare forskning och teori. Analysen är uppdelad på så sätt att den första delen 5.1 kommer att behandla frågeställning ett, som syftar till att undersöka om det finns en rädsla för terrorism bland våra intervjupersoner och hur denna rädsla i så fall beskrivs och upplevs. I analysens andra del 5.2 kommer frågeställning två att behandlas där syftet var att få en djupare inblick i om intervjupersonerna förändrar sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism. Frågeställning tre som handlar om hur genusstrukturer kan förstås kommer att analyseras genomgående.

5.1 Hur rädsla för terrorism beskrivs och upplevs efter attentatet den 7 april

Ett syfte med denna studie var att undersöka om det fanns en rädsla för terrorism bland våra intervjupersoner samt hur den i så fall beskrivs och upplevs. Intervjupersonerna uttryckte likartade upplevelser och känslor gällande terrorism. Begrepp som ofta användes för att beskriva känslor kring terrorism var oro, rädsla och ilska. En del av intervjupersonerna uttryckte även att de upplevde att rädslan för terrorism intensifierats efter terrorattentatet i Stockholm. Några av intervjupersonerna uppgav även att deras känsla av trygghet i vardagen förändrats.

5.1.1 “Rädsla och oro typ”

Stella, 26 år beskriver hur hon känner rädsla och oro över att terrorismen ska drabba henne själv eller någon i hennes närhet. Hon beskriver även hur rädslan och oron har nått en annan nivå efter attentatet som ägde rum i Stockholm 2017:

“Rädsla och oro typ.. alltså att det ska drabba mig eller någon i min närhet liksom... och speciellt nu efter detta, nu när det är så nära.. vem som helst hade kunnat gå där.. alltså en fredag klockan tre liksom [...] jaa man är ju inte skyddad liksom [...] Det känns som om det har gått till en annan nivå. [...] Så därför är jag nog mer rädd.. [...] Alltså innan var jag ju inte rädd för att någon skulle komma med en lastbil.. Det är för att det aldrig hade hänt.. men sen nu när det börjar hända på fler platser så.. och sen även hände här så blir man ju mer rädd för allt.” (Stella, 26)

Även Lovisa beskriver att hon känner en mer påtaglig rädsla och utsatthet efter attentatet i Stockholm.

Hon beskriver även en känsla av sorg:

“Det är såklart att det finns en rädsla där att det liksom kanske att det kommer så nära inpå, det kan hända när som helst, var som helst och det kan hända mig [...] Men rädsla framförallt [...] sen också sorg. Alltså det känns sorgligt tycker jag alltså det här att en person kan komma på idén och förstöra för så många människor.” (Lovisa, 26)

En del av intervjupersonerna beskrev att de upplevde att rädsla och oro var de främsta känslorna de förknippade med terrorism. Rädsla och oro över att man själv eller att någon i ens närhet ska drabbas. Även tankar kring att man som enskild individ inte är skyddad framträder och tankar kring hur man möjligen kan skydda sig. Intervjupersonerna Stella och Lovisa uttrycker en känsla av rädsla, medan Noora beskriver hur hon på kvällarna tänker på hur hon ska kunna skydda sig från framtida attentat:

“Jag ligger ju och drömmer om det på kvällarna.. och ligger och tänker på det nästan varje kväll innan jag ska sova.. alltså såhär hur man ska skydda sig.. hur man ska agera om det händer där man är.” (Noora, 29)

Detta tolkar vi som att även Noora är rädd, då hon upplever en risk för att utsättas för terrorism och därmed planerar hur hon ska skydda sig inför framtida terrorattentat, vilket överensstämmer med Beck's tankar kring att människor vill förebygga framtida hot och risker (1992:34). Kvinnorna i studien upplevde vi hade till skillnad från männen lättare att identifiera sig själva som rädda, vilket stämmer överens med de feminina genusnormerna (Pettersson 2003:142), som menar att det är okej att vara svag och att uttrycka rädsla om man är kvinna. En annan förklaring till att kvinnor känner sig mer rädda att utsättas för brott kan vara att flickor uppfostras till att vara försiktigare (Heber 2007:60). Pojkar uppfostras däremot till att vara orädda män och eftersom det inte är socialt acceptabelt vill eller kan de inte uttrycka rädsla (Heber 2007:60–61). I vår empiri uppfattar vi oss kunna se tendenser till att männen inte kan eller vill uttrycka rädsla. Ett exempel på detta är Svante som säger:

“Framförallt oro.. mmm rädslan har jag inte riktigt klivit in på men för mig så är det oro[...] åh jag tyckte det specifikt var extremt obehagligt nu på det senaste när man fick se bilden. jag fick se en bild på killen nu som gjorde det i Stockholm.. och jag tyckte att hans ögon var så snälla.. och det tyckte jag.. där blev det mer obehagligt. Det gick från en oro till ett obehag istället.. [...] Men rädd, är jag inte!” (Svante, 26)

Detta tolkar vi som att Svante inte vill identifiera sig själv som rädd utan väljer istället att beskriva sin känsla som en oro. Oro är dock en känsla som ingår i definitionen av rädsla (Palmer 2007:294), därför tolkar vi att Svantes oro ändå kan vara ett uttryck för rädsla. Utifrån genusteori kan detta tolkas som att Svante vill upprätthålla sin maskulinitet, då det inte är manligt att uttrycka rädsla (Heber 2007:61) och därav väljer han istället begreppet oro. Vi kan dock inte utesluta att Svante kanske helt enkelt inte är rädd och att oro utifrån hans livsvärld inte är en form av rädsla utan ett uttryck för en annan känsla.

Ingen utav intervjupersonerna i denna studie blev direkt viktimerad alltså skadad fysiskt när terrorattacken ägde rum i Stockholm. Trots detta uppvisar många av de som intervjuats en uppenbar rädsla och oro för terrorism, vilket utifrån viktimeringsperspektivet kan tolkas som att våra intervjupersoner har indirekt viktimerats. Då en indirekt viktimering innebär att en individs rädsla för att utsättas för brott påverkas av berättelser från media eller vänner (Hale 1996:103), vilket vi tolkar att våra intervjupersoners rädsla påverkats av. Tidigare forskning har visat att exponering av tv nyheter gällande terrorism har ökat individens uppfattning om risken att utsättas för terrorism, både för sig själva och andra (Nellis & Savage 2012:761). Intervjupersonen Jonny var den enda av våra intervjupersoner som vi tolkar inte har påverkats av information via media och vänner gällande terrorattentatet, då han inte uppgett några känslor som kan kopplas till rädsla och därför tolkar vi att han är den enda som inte på något sätt har viktimerats i denna studie.

Vissa av intervjupersonerna tolkar vi upplevde att rädslan hade ökat eller uppkommit nu efter terrorattentatet som ägde rum i Stockholm, medan en del upplevde att rädslan till viss del redan funnits inom dem efter alla terrorattentat som har inträffat i övriga världen. Att en del upplevt att rädslan ökat kan utifrån viktimeringsperspektivet förstås genom att de indirekt har viktimerats, då terrorismen slagit till i närheten och att de har tagit del av information gällande attentatet via media och andra människor (Hale 1996:103). Vårt samhälle är idag i och med globaliseringsprocessen mer sammankopplat än någonsin, vilket leder till att vi hör om saker som händer i andra länder på ett helt annat sätt idag, än vad vi gjorde förr (Aas 2013:6). Två exempel på detta är Stella och Elin som beskriver hur deras upplevelse av rädsla har ökat då terrorismen från att ha varit något som existerat långt bort, numera kommit närmare och närmare:

”Just för terrorism så har den ökat. [...] speciellt när det kommer närmre och närmre.. från att det såhär från att man vet typ att.. 11 september i New York [...] och så kommer det till Europa och så kommer det till London.. oh sen Breivik är ju typ en form av terroristattack.. eeh och Norge liksom.. och Tyskland, Frankrike.. och sen så händer det i Stockholm.. då blir det ju liksom bara närmre och närmre.. hela tiden.. och det blir ju att man blir räddare och räddare.”
(Stella, 26)

“Den har ökat.. eftersom att det känns som att det har kommit närmare [...] Det är väl en sån rädsla jag har liksom, för att terrorismen bara ska bli värre och värre.. och att det typ ska bli ett stort jävla världskrig liksom.” (Elin, 29)

Beck nämner i sin teori om risksamhället att dagens moderna samhälle leder till att individer uppfattar allt fler hot och risker (Beck 1992:21), hot och risker som kan drabba alla. Vi tolkar det som att detta stämmer väl överens med Stella och Elins utsagor där de beskriver att deras upplevelse av rädsla ökat då de känner att terrorismen bara kommer närmare och närmare.

5.1.2 “Jag blir nog mer förbannad”

Även ilska var en känsla som användes för att beskriva känslor kring terrorism. Vilket kan vara svårt att veta om det är reaktioner på rädsla eller något annat. Enligt Palmer (2007:294) kan dock ilska ses som en aspekt av rädslan. Sanna och Jonas beskriver:

“Jag förstår mig inte på det, jag blir arg, jag blir förbannad” (Sanna, 28)

“Jag blir nog mer förbannad [...] ja för jag vet att dem vill att man ska bli rädd och då vill man ju inte bli det” (Jonas, 29)

Sanna och Jonas beskrev en känsla av ilska när de tänkte tillbaka på vad som hände i Stockholm den 7 april. Jonas berättade hur han upplever att terroristerna vill att man ska bli rädd och därför är det viktigt för honom att inte ge efter.

5.1.3 “Allmänna tryggheten har ju påverkats jättemycket”

En del av intervjupersonerna upplevde att deras trygghet har påverkats efter attentatet som ägde rum i Stockholm 2017. Känslor som att någon skakat om ens trygga plats och att man inte längre känner sig trygg i vardagliga situationer är några utav känslorna som beskrivs. Tidigare studier har visat på att känslan av att ha kontroll över en situation är en viktig känsla för att individer inte ska känna sig rädda (Heber 2007:162). Att en del av våra intervjupersoner har beskrivit hur deras känsla av trygghet påverkats, tolkar vi som att deras upplevda känsla av kontroll delvis har försvunnit. Elin beskriver hur händelsen förändrat hennes liv då hon inte längre känner sig trygg i sin vardag:

“Nån skakade om ens egen hyfsat trygga plats.. eh åhh, så att det har ju förändrat mitt liv.. eftersom att det har påverkat mig.. mina såhär rörelsemönster å jag har avbokat saker som har varit inplanerat ehh jag känner mig inte trygg när jag åker till jobbet, jag känner mig inte trygg å gå på stan, i min egen stad å även eeh.. aa i många andra länder som man känner att man är rädd för det.” (Elin, 29)

Noora beskriver sig också uppleva en ökad otrygghet och utsatthet:

“Otrygghet. Verkligen. Alltså det är ju att man.. att det finns ingenting egentligen nu längre som man kan göra.. för att inte råka ut för det... för det finns ju... det är inget.. det är inget som är förutbestämt.. utan det kan hända var som helst, och när som helst.. och det gör ju liksom att man totalt tappar kontrollen över sin egen trygghet liksom..” (Noora, 29)

Elin och Noora beskriver att deras känsla av trygghet har påverkats då de numera känner sig mer otrygga. Även intervjupersonen Svante uppgav: *"Allmänna tryggheten har ju påverkats jättemycket"* (Svante, 26). En möjlig förklaring till att många av våra intervjupersoner känner en otrygghet kan förstås utifrån teorin om risksamhället, där en av de mest framträdande känslorna är att vem som helst kan utsättas för brott, vilket påverkar känslan av trygghet (Heber 2007:21). En viktig komponent i att känna trygghet tolkar vi har att göra med att individen upplever sig ha kontroll över situationen, upplever inte individen sig ha kontroll, så kan det leda till ett undvikande beteende (Herzenstein et al. 2015:228).

5.2 Förändrat beteende på grund av rädsla för terrorism

En del av vårt syfte var att få en djupare inblick i om individer förändrar sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism och i så fall på vilket sätt detta yttrar sig. Under intervjuerna så tillfrågades intervjupersonerna om det fanns några platser som de valde att undvika samt om dem på något sätt upplevt att de har förändrat sitt beteende på grund av upplevd rädsla för terrorism. Resultaten i denna studie tyder på att sex av våra åtta intervjupersoner upplevde ett liknande förändrat beteende som ändrade resvägar, förändrat beteende i kollektivtrafiken och undvikande av vissa platser som de förknippade med risk att utsättas för terrorism.

5.2.1 *"Jag skulle nog inte gå på Drottninggatan, ett tag framåt iallafall"*

Tidigare studier gällande rädsla för brott har beskrivit rädsla som situationsbunden, då individer kan uppfatta vissa platser som mer brottsliga än andra och därmed vidta åtgärder för att undvika dessa platser för att göra rädslan hanterbar (Heber 2007:162). En vanlig respons från individer som är oroliga för terrorism är att undvika situationer där de kan utsättas för en attack (Herzenstein et al. 2015:228). En del av intervjupersonerna upplevde att deras liv förändrats mycket efter attentatet i Stockholm. Elin beskriver:

"För bara några veckor sen innan det hände, så då var jag ju på Åhléns eller NK eller gick runt på inne i stan och det kunde vara flera dagar i veckan.. och nu sen det hände så har jag inte varit inne i stan..[...] Jag försöker ju att inte vara på sånna ställen.. som där det är så mycket folk [...] skulle jag åka till Göteborg nu, då skulle jag ju hoppa på i Sundbyberg.. istället för att ta det från T-centralen..[...] nu har jag ingenting sånt planerat, men jag tänker såhär generellt att jag inte alls är sugen på att gå på någon konsert eller gå och shoppa inne i stan.. eller åka till mall of Scandinavia [...] Jag har ju inte varit på Östermalm heller, för jag har inte vågat åka dit heller.. och jag har ju inte varit på Fridhemsplan heller.. för det känns liksom som.. otryggt.. jag har inte gått till Globen..[...] jag har gått dit och ätit lunch flera gånger i veckan tidigare. [...] när det har varit grejer som har varit planerade, så har jag styrt av det och försökt tänka liksom andra sätt [...] då kan jag lika gärna beställa det å så slipper man åka just in till stan." (Elin, 29)

Även Lovisa uppger ett förändrat beteende då hon har förändrat sina resvägar genom att undvika centralstationen, hon har heller inte besökt Drottninggatan sedan attentatet:

“Alltså jag har ju inte gått på Drottninggatan nu på ett tag, så det får man väl säga att de sätter ju lite spår [...] Jag har nog mer undermedvetet än vad jag tror [...] när jag åker tåg så brukar jag åka från centralen alltså om jag ska åka hem då byter jag gärna inte vid centralen eller jag hoppar på första bästa tåg och sen hoppar jag av och byter kanske vid Slussen eller nån annan station jag byter vid Gullmars bara för att där tror jag faktiskt att det har satt sina spår just där vid centralen.” (Lovisa, 26)

Noora berättar att hon har blivit mer uppmärksam och att hon har förändrat sitt beteende när hon möter någon som hon upplever betar sig konstigt. Hon beskriver även att hon inte har vågat åka in till staden själv än:

“Ja jag är ju väldigt uppmärksam.. jag iakttar och så att om jag tycker att någon betar sig konstigt.. eller någonting.. så agerar som så att jag typ byter vagn.. eller går av och väntar på nästa.. eller.. byter gata.. om jag möter någon som verkar konstig [...] Min bror jobbar inne i stan och vill att vi ska komma in och luncha med honom, men jag har kommit på undanflykter för att jag känt att jag inte riktigt vågar åka in.” (Noora, 29)

Utifrån viktimiteringsperspektivet kan man tolka att de flesta av våra intervjupersoner har blivit indirekt viktimiterade, vilket kan ses som en förklaring till varför de är rädda. Utifrån tidigare forskning gällande rädsla för terrorism så kan man se att rädsla för terrorism kan leda till ett undvikande beteende, då en vanlig respons hos individer som upplever rädsla är att de undviker situationer där de kan utsättas för en terroristattack (Herzenstein et al. 2015:228). När det kommer till förändrat beteende gällande män och kvinnor i studien så ser det förändrade beteendet ganska likvärdigt ut. Vi upplever inte att vi direkt kan uttala oss om några tydliga tendenser i våra intervjuer. En sak som vi noterade var dock att Svante till en början beskrev hur han förändrat sitt beteende genom att byta plats i vagnen, vilket han påpekade att han aldrig gjort förut:

“Bara för några dagar sedan så gick det på eeh.. en väldigt suspect person.. som satte sig snett mittemot mig OCH jag flyttade på mig.. och jag har aldrig flyttat på mig.. jag har aldrig brytt mig ens liksom [...] vilket är.. det är väl kopplat till en oro i själva verket att någonting kanske händer [...] Mall of Scandinavia. T-centralen [...] stora centrum överlag.. [...] det är något jag håller mig undan.. eh jag åker hellre till något mindre.. som Sundbyberg eller Solna kanske.. eeh Solna centrum då inte mall [...] Det är såhär att jag vill åka till T-centralen.. men men vi gör inte det.. nu åker vi hit istället, varför ens ta risken?” (Svante, 26)

Detta tolkar vi som ett förändrat beteende medan han själv senare uttrycker att han inte ändrat sitt beteende utan snarare en åsikt *“Åsikt möjligtvis... inte beteende...”* (Svante, 26). Utifrån genusteori tolkar vi att Svante inte vill identifiera sig som ett offer, de vill säga svag och utsatt och väljer därmed att försöka ta tillbaka sitt uttalande. Enligt Burcar (2005:127) uttrycker unga män sig inte alltid i känslor utan hittar ofta andra sätt att förklara sina känslor på, då de vill ta avstånd från en föreställning

som reflekterar en rädd individ. Vår tolkning är att Svante till viss del känner rädsla då han vidtar åtgärder för att minska risken att utsättas för terrorattentat, men att han inte gärna vill uttala den.

Det kan även vara så att Svante definierar och upplever rädsla på ett annat sätt, än hur vi i denna studie valt att definiera det. Detta kan innebära att Svante kanske inte upplever sig rädd då han inte identifierar sig som rädd utifrån sin egen uppfattning om av vad rädsla är, vilket vi inte kan utesluta är en möjlighet.

5.2.2 “Man undrar om de är terrorister typ”

Ett annat förändrat beteende som framkom var att några av våra intervjupersoner upplevde en ökad uppmärksamhet riktad mot sin omgivning. Stella beskriver bland annat att hon är orolig för vissa personer som ser skumma ut på tunnelbanan och undrar ifall de är terrorister:

“Eller alltså att man är rädd såhär.. för att man är orolig för vissa personer som man tycker ser skumma ut...åh.. man undrar om dem är terrorister typ [...] När man oftast känner sig rädd på tunnelbanor och sånt när folk är skumma och så.. eh ja alltså då tänker man att risken är stor.. alltså att det ska göra någonting.. har dem en bomb? eller typ så.. det är sjukt egentligen att tänka.” (Stella, 26 år)

Jonas är mer uppmärksam och skulle hålla utkik om han skulle gå på något stort event:

“Jag är inte rädd [...] skulle jag gå på nått stort evenemang så skulle jag nog hålla lite utkik efter skumt folk i alla fall det tror jag.” (Jonas, 29)

Denna misstänksamhet som Stella och Jonas beskriver är en av de effekter i samhället som terrorismen bidrar till, det vill säga att den allmänna rädslan för främlingar och utomstående ökar (Aas 2013:84). Då terrorism ofta associeras med islam har den allmänna uppfattningen om den icke-vita terroristen bara blivit allt mer vanlig (Aas 2013:84; Cameron & Maslen 2013:3), vilket var en uppfattning vi såg en tendens till hos våra intervjupersoner. Då exempelvis Jonny beskrev: *“Det ska vara talibaner och skäggiga gubbar som utför dem här dåden” (Jonny, 24)*. På ett liknade sätt beskrev Lovisa: *“När de är terrorism så är det ju någon utomstående som gör det.” (Lovisa, 26)*.

6. Sammanfattande diskussion

Under de senaste decennierna har kriminologin blivit allt mer intresserad av hur rädsla för brott påverkar människor som en typ av indirekt viktimisering. Trots detta finns det en hel del att lära sig om den sociokulturella kontexten om rädslor till specifika brott (Wilcox 2009:341), då en individs känslor och beteende påverkas av den sociala interaktionen med andra individer. En av de mest markanta och omtalade hotbilderna som förmedlas via politiker och medier är terrorismen (Mythen & Walklate 2006:379), som kan ses som den mörka baksidan av globaliseringen (Aas 2013:129).

Med tanke på detta har denna studies syfte varit att undersöka om det finns en rädsla för terrorism samt hur den i så fall beskrivs och upplevs. Studien har även syftat till att undersöka om intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism, samt om män och kvinnor framställer och upplever eventuell rädsla för terrorism på olika sätt. Detta är viktigt att undersöka då rädsla är en viktig aspekt av terrorism. Då det är viktigt att förstå källorna till rädslan och vilka skador rädslan kan innebära för samhället för att man ska kunna förstå och hantera terrorism effektivt (Forst 2009:301).

I denna undersökning har vi kommit fram till att det finns en rädsla för terrorism bland våra intervjupersoner som beskrivs och upplevs på olika sätt. Under intervjun ställdes bland annat frågorna *berätta vad du tänker på när du hör ordet terrorism?* samt *vilka tankar/känslor väcker terrorism hos dig?* för att få intervjupersonens egna spontana tankar och berättelser vilket knyter an till vår fenomenologiska ansats där man strävar efter att förstå sociala fenomen utifrån människors egna perspektiv (Kvale & Brinkmann 2014:44). En del av intervjupersonerna beskrev sin rädsla för terrorism med begreppet rädsla, vilket underlättade vår analys av att de faktiskt upplevde rädsla för terrorism, medan andra använde begrepp som oro, ilska och otrygghet, som inte nödvändigtvis är självklara indikationer på rädsla. Palmer (2007:294) beskriver att känslor som oro och ilska kan ses som aspekter av rädsla, vilket gör att vi tolkar att de intervjupersoner som uppgett att de känner oro och ilska även i viss mån kan ses som rädda. Otrygghet tolkar vi också som en indikation på rädsla då intervjupersonerna som uppgivit dessa känslor, även har uppgett sig vara rädda. Vi tolkar det som att dessa känslor har uppkommit och ökat i och med attentatet som ägde rum i Stockholm den 7 april 2017, då intervjuerna skedde strax efter. Vi upplever att intervjupersonerna känner sig drabbade av situationen då den inträffat så nära och på så sätt skakat om de flesta av intervjupersonernas trygghet. Som tidigare nämnt så befann sig ingen av våra intervjupersoner på Drottninggatan då attentatet skedde, vilket vi utifrån viktimiteringsperspektivet tolkar som att ingen utav våra intervjupersoner direkt har viktimiterats. Vi tänker dock att majoriteten av våra intervjupersoner indirekt har viktimiterats, vilket innebär att deras nivå av rädsla för att utsättas för brott har påverkats av berättelser via media eller vänner (Hale 1996:103). Detta visade sig vara fallet då vi under intervjun frågade hur de fick information gällande terrorattentatet i Stockholm, där samtliga uppgav att de fått information via sociala medier eller via andra människor. Intervjupersonen Jonny var den enda av våra intervjupersoner som vi tolkar inte på något sätt har viktimiterats, då han varken kände sig rädd eller förändrat sitt beteende. Trots att han likt övriga intervjupersoner tagit del av informationen gällande terrorattentatet via media och andra människor.

Enligt Freilich och LaFree (2015:4) har viktimitering varit av liten nytta vid undersökningar gällande terrorism, då få individer i de flesta länder blivit viktimiterade av terrorister. Trots den

uppmärksamhet som terrorism får i media så är terrorismen mycket sällsyntare än våldsbrott. Offer för terrorism har ofta ingen direkt kontakt med förövarna och i många fall dödas terrorismofter av sina angripare (Freilich & LaFree 2015:4). Trots detta kriminologiska forskningsresultat har vi ändå i denna undersökning valt att använda oss av viktimiteringsperspektivet då tidigare studier visat att för varje fysiskt offer av en terrorattack tar många fler människor psykisk skada (Bartholomew 2016:4), vilket vi kopplar till en indirekt viktimitering. Vi upplever att en del av våra intervjupersoner delvis tagit psykisk skada efter terrorattentatet som ägde rum i Stockholm, vilket vi anser går att koppla till en indirekt viktimitering. Vilket ger belägg till att viktimiteringsperspektivet är relevant i studier av rädsla för terrorism. Detta argument menar vi även kan ta stöd i tidigare studier som visat att media spelar en stor roll när det kommer till att sprida rädsla för brott (Nellis & Savage 2012:748), vilket även verkar vara fallet i denna studie.

Resultatet i denna studie har även visat att majoriteten av intervjupersonerna upplevt en ökad rädsla för terrorism efter attentatet som ägde rum i Stockholm 2017. Denna ökade rädsla tänker vi kan bero på det som Beck nämner, att vi lever i ett risksamhälle, där vi ständigt konfronteras med allt fler hot och risker (Beck 1992:21). Vi är idag mer riskmedvetna, vilket leder till att vi blir mer aktiva för att försöka förhindra, lindra eller vidta försiktighetsåtgärder för morgondagens och framtida problem och kriser (Beck 1992:34). I en internationell studie kunde man se att den psykologiska bördan av oro inför framtida terrorism är högre än den typiska omedelbara psykologiska bördan av terrorism (Abiola et al. 2017:3). I denna studie har vi sett att en omedelbar psykologisk reaktion har ägt rum hos de flesta av våra intervjupersoner då känslor som rädsla, oro, ilska och otrygghet uppkommit efter attentatet i Stockholm. Men vi tänker även att den psykologiska bördan som uppkommer på grund av oro inför framtida terrorism, kan iakttas i vår studie då vi kunnat notera att individer förändrat sitt beteende, vilket vi tolkar är en förändrad åtgärd som människor tar till för skydda sig själva då de tror att en ny terroristattack kan inträffa igen. Detta kan dock även tolkas som en omedelbar psykisk reaktion i och med att attentatet i Stockholm nyligen skett.

Ett syfte i denna undersökning var att få en djupare inblick i om människor förändrar sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism och i så fall på vilket sätt detta yttrar sig. Det vi kunde se var att sex av våra åtta intervjupersoner upplevde ett liknande förändrat beteende som ändrade resvägar, förändrat beteende i kollektivtrafiken och undvikande av vissa platser som förknippades med hög risk att utsättas för terrordåd. Intervjupersonen Noora beskrev att hon upplever otrygghet då hon anser att det inte finns någonting som man kan göra för att undvika att utsättas för en terroristattack, då det kan hända var som helst när som helst. Hon beskriver att det är som man totalt tappar kontrollen över sin egen trygghet. Noora uppfattar vi är en av de intervjupersoner som har förändrat sitt beteende då hon berättat att hon ibland byter vagn eller kliver av om någon i vagnen

beter sig konstigt, hon har även berättat att hon skulle vilja åka till stan men inte vågar än. Tidigare forskning gällande rädsla för terrorism har påvisat att individer som upplever att det inte har någon kontroll över att själva utsättas för terrorism är räddare och undviker därmed fler saker (Herzenstein et al. 2015:231). Dessa individer kan förändra sitt dagliga beteende dramatiskt för att minska ångest och de upplever ofta att den enda trygga platsen är hemma då terrorattacker kan hända var som helst när som helst (Herzenstein et al. 2015:231). Noora tolkar vi uttrycker att hon inte upplever att hon kan påverka sin utsatthet vilket vi kopplar leder till att hon blir räddare och förändrar sitt beteende i högre utsträckning än en individ som upplever sig ha kontroll över sin egen risk att utsättas för en terrorattack.

I resultatet presenterades även ett annat förändrat beteende vilket var en ökad uppmärksamhet riktad mot omgivningen där flera intervjupersoner berättat om hur de bytt plats om en suspekt person närmade sig eller att man numera spanar efter människor som upplevs skumma. Detta beteende kopplar vi till den allmänna rädslan för främlingar och utomstående som terrorism bidrar till i samhället (Aas 2013:84), där befolkningar blir misstänkliggjorda och oskyldiga människor delas in i några av de karakteristiska egenskaperna hos den typiska terroristen. Dessa egenskaper associeras ofta med islam, vilket har lett till den allmänna uppfattningen att den icke-vita terroristen blivit allt vanligare (Aas 2013:84; Cameron & Maslen 2013:3). I och med den ökade globaliseringen florerar varor, bilder, kulturella symboler samt potentiellt riskabla individer mer än någonsin i vårt samhälle (Aas 2013:3-4). Att individer associerar terrorism med islam leder till att vissa grupper pekas ut som potentiella terrorister², vilket har lett till repressiva åtgärder mot vissa grupper som asylsökande, illegala invandrare, och etiska samt religiösa minoriteter då de är lätta att identifiera som syndabockar (Aas 2013:84). Denna tendens som sociologen Becker kallar stämpling vore intressant att undersöka hur den påverkar dessa individer och samhället i stort, men det lämnas här till vidare forskning.

Intervjupersonen Jonny uppgav under intervjutillfället att han varken var rädd för terrorism eller att han på något sätt förändrat sitt beteende. Detta tolkar vi som att han upplever sig ha kontroll över sin egen utsatthet för terrorattentat då han inte beskriver något förändrat beteende eller uppgav någon form av rädsla. Att Jonny inte upplever någon rädsla eller förändrat beteende tänker vi kan ha att göra med att Jonny ansåg sig bo på ett ställe som han upplever är tryggt samt att han inte heller rörde sig i centrala Stockholm. De individer som däremot uppgav att de bor i de centrala delarna av Stockholm och de som uppgivit att de ofta rör sig i staden var de som vi tolkade som mest rädda och som hade förändrat sina beteenden i högst utsträckning.

² Se även (Morgan & Poynting 2013).

Ett annat syfte i denna undersökning var att undersöka om vi kunde se tendenser till att kvinnor och män framställer och upplever rädsla för terrorism på olika sätt. Det vi kommit fram till gällande detta är att både män och kvinnor i vår studie känner rädsla för terrorism men att de beskriver den på olika sätt. Vi har fått intrycket av att kvinnorna i vår intervjustudie har haft lättare än männen att identifiera sig som rädda för terrorism. Där vissa av de kvinnliga intervjupersonerna även framställde sig själva som utsatta och svaga i samhället. Sanna säger: *”Jag är ensam och ganska liten och svag”*. Utifrån genusteori kan detta förstås då kvinnors genusnormer regleras efter den normativa femininiteten som handlar om hur en kvinna bör vara för att vara kvinnlig (Lander 2003:28). Där konstruktionen av feminina egenskaper är att en kvinna ska vara bland annat svag och underordnad (Pettersson 2003:142). De tendenser som vi har upplevt hos männen är att de har tagit avstånd från en föreställning som reflekterar en rädd individ. Ett exempel på detta är intervjupersonen Jonas som har berättat att han inte är rädd för terrorism men beskriver ändå: *”Skulle jag gå på nått stort evenemang så skulle jag nog hålla lite utkik efter skumt folk i alla fall det tror jag”* (Jonas, 29). Jonas uttalande tolkar vi som att det ändå finns en viss rädsla då han beskriver att han numera efter attentatet är mer observant. Vilket vi ser som ett förändrat beteende och enligt tidigare forskning förändrar människor sina beteenden på grund av rädsla (Herzenstein et al. 2015:228). Detta överensstämmer med Burcar (2005:127) som menar att män inte uttrycker sig i känslor utan hittar andra sätt att uttrycka sina känslor på. Utifrån genusteori kan denna tendens också förstås då de manliga genusnormerna regleras utifrån den hegemoniska maskuliniteten, vilket är en föreställning om hur män bör vara. Vanliga egenskaper som tillskrivs maskulinitet är bland annat överordning och styrka, vilket innebär att man som man inte bör vara rädd.

7. Slutsats

Syftet med denna studie var att undersöka om det fanns en rädsla för terrorism efter attentatet i Stockholm och hur den i så fall beskrevs och upplevdes. Vi ville även undersöka om människor förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism, samt om kvinnor och män framställde och upplevde rädsla för terrorism på olika sätt. Vi kom fram till att det fanns en ökad rädsla för terrorism bland de personer som vi intervjuat och att rädslan beskrevs och upplevdes på olika sätt. Våra resultat visade även att majoriteten av intervjupersonerna förändrat sitt beteende på grund av upplevd risk att utsättas för terrorism. Vi fann även några få tendenser som pekar på att män och kvinnor framställer sin rädsla på olika sätt. Vi är självfallet medvetna om att våra resultat är påverkade av terrorattentatet i Stockholm då studien ägde rum strax efter händelsen, men vi har inte för avsikt att försöka generalisera dessa resultat till andra tider och platser. Även om denna studie är

begränsad med ett litet urval och därmed kan ses som en pilotstudie så anser vi att vi har funnit belägg för att tro att rädsla för terrorism är något som drabbar människor negativt på flera olika sätt. Överlag känns det rimligt att anta att rädsla för brott, terrorism och andra risker kommer att finnas kvar i samhället och till och med kanske öka. Om detta stämmer, som vi har pekat på tillsammans med andra undersökningar, att rädsla verkligen påverkar människor negativt och att de därför kan kategoriseras som indirekt viktimiterade, så måste kriminologin utveckla detta forskningsområde. Om så är fallet behövs det mer kunskap så att man bättre kan förstå hur och varför det händer, vem det drabbar och varför och inte minst hur man kan hjälpa dem som behöver hjälp.

Sammanfattningsvis har vi i denna studie observerat att huvudorsaken till att individer blir rädda för terrorism och därmed indirekt viktimiteras, är för att terrorismen upplevs som någonting okontrollerbart. Terrorismen upplevs därmed som särskilt oroväckande då den innebär en risk som är liten men ändå känslan av att *”Det kan hända var som helst, när som helst och det kan hända mig”* (Lovisa 26). Detta gör studier av indirekt/upplevd viktimitering så viktigt kriminologiskt eftersom människor i ökande grad inte påverkas av faktiska saker utan av riskpotentialer som sprids av politiker och media. Detta väcker tankar kring hur man utvecklar en viktimitologi som inte bara avgränsar sig själv till stereotypa idéer om vad som är ett offer.

8. Vidare forskning

Utifrån de resultat vi har funnit i denna studie anser vi att det finns många aspekter kring rädsla för terrorism som skulle vara intressanta att bygga vidare på i framtida studier. En aspekt som vore intressant att undersöka vore om denna ökade rädsla som vi funnit i vår studie, vilket vi tolkar är en bieffekt efter attentatet i Stockholm 2017 finns kvar efter en längre tid. Det vore även intressant att bygga vidare på idén om att undersöka skillnader mellan män och kvinnors upplevda rädsla för terrorism och undvikande beteenden på en större population och att ha möjlighet att kanske undersöka om det finns skillnad mellan olika åldersgrupper, klasser, bostadsorter och även olika etniciteter. Tidigare internationella studier har visat att utsatta grupper i samhället som funktionshindrade eller etniska minoriteter har drabbats hårdare än andra av terrorism, då dessa grupper rapporterat större oro och mer undvikande beteenden (Eisenman et al. 2009:171). Detta vore intressant att undersöka om man kan hitta liknande mönster i Sverige.

Litteraturförteckning

Aas, K F (2013) *Globalization and crime*. London: SAGE Publications Limited.

Abiola, T. Udofia, O. Sheikh, T L & Yusuf, D A (2017) "Fear of future terrorism: Associated psychiatric burden", *Asian Journal of Psychiatry*, 2017, [In Press, Corrected Proof. Publicerad online före utgivning av tidskriftsnummer, ingår inte i något Vol/No. Publicerad online 4 februari 2017.] s. 1-4. DOI: 10.1016/j.ajp.2017.01.028.

Ahmed, S (2015) "The `emotionalization of the "war on terror": Counter-terrorism, fear, risk, insecurity and helplessness", *Criminology & Criminal Justice*, 2015, Vol. 15. No. 5., s. 545-560.

Bartholomew, R E (2016) "The Paris terror attacks, mental health and the spectre of fear", *Journal of the Royal Society of medicine*, 2016, Vol. 109. No. 1., s. 4-5.

Beck, U (1992) *Risk society*. Towards a new modernity. Bath: Sage Publications.

Braithwaite, A (2013) "The Logic of Public Fear in Terrorism and Counter-terrorism", *J Police Psych*, 2013, Vol. 28. No. 2., s. 95-101.

Brinkmann, S (2014) "Interview". I: Teo T (red), *Encyclopedia of Critical Psychology*, s. 1008-1010. New York: Springer.

Brown, B (2016) "Fear of crime in South Korea", *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, Vol. 5. No. 4., s 116-131.

Bryman, A (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

BRÅ (2017) *Nationella trygghetsundersökningen 2016*. Resultat från nationella trygghetsundersökningen, 2016. Brå-rapport 2017:1. Sverige: Brottsförebyggande rådet.

Burcar, V (2005) *Gestaltningar av offererfarenheter: Samtal med unga män som utsatts för brott*. Akademisk avhandling, Lund: Sociologiska institutionen.

Cameron, L & Maslen, R (2013) "The Dialogic Construction of Self and Other in Response to Terrorism", *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 2013, Vol. 19. No. 1., s. 3-22.

Christensen, A D & Aars, J (2017) "Does Democracy Decrease Fear of Terrorism?" *Terrorism and political violence*. [Publicerad online före utgivning av tidskriftsnummer, ingår inte i något Vol/No. Publicerad online i mars 2017] s. 1-17. DOI: 10.1080/09546553.2017.1287700.

Christie, N & Bruun, K (2003) *Den gode fiende*. Narkotikapolitikk i Norden. Oslo: universitetsforlaget.

Cohen, S (1987) *Folk Devils and Moral Panics*. The Creation of the Mods and Rockers. Worcester: Billing & sons Ltd.

Connell, R W (2003) *Om genus*. Göteborg: Daidalos AB

Connell, R W (2008) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos AB

Eisenman, D. Glik, D. Ong, M. Zhou, Q. Tseng, CH. Long, A. Fielding, J. & Asch, S (2009) "Terrorism-Related Fear and Avoidance Behavior in a Multiethnic Urban Population", *American Journal of Public Health*, January 2009, Vol. 99. No. 1., s.168-174.

Freilich, J D & LaFree, G (2015) "Criminology theory and terrorism", introduction to special issues. *Terrorism and political violence*, 2015, Vol. 27. No. 1., s.1-8.

Forst, B (2009) *Terrorism, Crime, and Public Policy*. New York: Cambridge University Press.

Goldsmith, A (2016) "Terrorism in a networked world". I: Marmo, M & Chazal, N (red), *Transnational Crime and Criminal Justice*, s. 136-152. London: SAGE Publications.

Hale, C (1996) "Fear of crime: A review of the literature", *International Review of victimology*, 1996, Vol. 4. No. 2., s. 79-150.

Heber, A (2005) *Var rädd om dig! En litteraturöversikt om rädslan för brott*, rapport 2005:3 1:a upplagan 200 ex. s. 3-96. Stockholm: Kriminologiska institutionen.

Heber, A (2007) *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskningen, intervjupersonerna och dagspress*. Stockholm: US-AB.

Herzenstein, M. Horsky, S & Posavac, S. S (2015) "Living with terrorism or withdrawing in terror: Perceived control and consumer avoidance", *Journal of Consumer Behaviour, J. Consumer Behav*, 2015, Vol. 14. No. 4., s. 228-236.

Karlsson, J (2003) "Sexuella eller sexistiska trakasserier?". I: Lander, I. Pettersson, T & Tiby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet*, s. 47-67. Lund: Studentlitteratur.

Karlsson, J & Pettersson, T (2003) *Fokusgruppsintervjuer med ungdomar om genus och våld. Konstruktioner av gärningspersoner och offer*. Stockholm: Rapport 2003:2 2: dra upplagan 600 ex s. 1-64. Stockholm: Kriminologiska institutionen.

Kvale, S & Brinkmann, S (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lander, I (2003) "Genus, normalitet och avvikelse". I: Lander, I. Pettersson, T & Tiby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet*, s. 21-42. Lund: Studentlitteratur.

Misis, L R. Bush, D M & Hendrix, N (2017) "An examination of college students' fears about terrorism and the likelihood of a terrorist attack", *Behavioral sciences of terrorism and political aggression*, 2017, Vol. 9. No. 2., s. 125-138.

Morgan, G & Poynting, S (2013) *Global islamophobia - Muslims and Moral Panic in the West*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd

Mythen, G & Walklate, S (2006) "Criminology and Terrorism: Which thesis? Risk Society or Governmentality?" *The British Journal of Criminology*, 2006, Vol. 46. No. 3., s. 379-398.

Nellis, M A & Savage, J (2012) "Does Watching the News Affect Fear of Terrorism? The Importance of Media Exposure on Terrorism Fear" *Crime & Delinquency*, 2012, Vol. 58. No. 5., s. 748-768.

Oscarsson, H & Bergström, A (2016) "Swedish trends", 1986-2015. *SOM INSTITUTET, samhälle, opinion, media*, 2016., s. 4-73.

Palmer, I (2007) "Terrorism, suicide bombing, fear and mental health", *International Review of Psychiatry*, June 2007, Vol. 19. No. 3., s. 289-296.

Pettersson, T (2003) "Våld som iscensättning av femininitet? I: Lander, I. Pettersson, T & Tibby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet*, s. 139-150. Lund: Studentlitteratur.

Sjöberg, L (2005) "The Perceived Risk of Terrorism", *Risk Management*, 2005, Vol. 7. No. 1., s. 43-61.

Skrinjar, M (2003) "Forskare eller "babe"? Om genuskonstruktioner i intervjusituationer". I: Lander, I. Pettersson, T & Tibby, E (red), *Femininiteter, maskuliniteter och kriminalitet*, s. 107-137. Lund: Studentlitteratur.

Sohlberg, P & Sohlberg B-M (2013) *Kunskapens former*. Vetenskapsteori och forskningsmetod. Stockholm: Liber AB.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer*. inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wilcox, P (2009) "Gender and Fear of Terrorism in Turkey", *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 2009, Vol. 25. No. 3., s. 341-357.

Elektroniska källor:

Säkerhetspolitik.se (2015) *Vad är terrorism?* Nedladdad 2017-04-07 från säkerhetspolitik.se:s hemsida, <http://www.sakerhetspolitik.se/Hot-och-risker/Terrorism/Vad-ar-terrorism/>

Bilaga 1: Intervjuguide

Innan vi sätter igång vill jag att du ska veta att denna intervju är helt frivillig. Så du får avbryta eller att låta bli att svara på vissa frågor om du vill.

Under intervjun är vi intresserade av dina egna tankar och känslor, det finns inga rätta svar på frågorna. Så känn ingen press att "svara rätt" utan ta den tid du behöver.

I intervjun är du helt anonym, syftet med intervjun är att få insikt i unga vuxnas tankar kring terrorism.

Intresset för denna studie uppkom då terrorism är ett fenomen som idag är väldigt aktuellt då det berör alla i samhället på olika sätt, då det bland annat skildras mycket i media men det har även nyligen skett ett terrorattentat i Stockholm.

Detta väckte ett intresse att undersöka ämnet terrorism närmare, då vi vill få en djupare förståelse för på vilket sätt terrorismen påverkar den enskilda individen.

Intervjun kommer som du ser, spelas in. Men materialet kommer inte på något sätt att delas eller spridas utan det är vi som har tillgång till det och till viss del universitetet.

Vi skulle till en början vilja prata om din bakgrund för att sedan prata om din egen upplevelse av trygghet i vardagen och till sist skulle vi vilja prata om dina tankar kring terrorism.

Bakgrund (Ålder, kön, klass)

(I) Berätta lite om dig själv?

Hur gammal är du? Var är du uppväxt? Bor du där fortfarande? Vad har du för sysselsättning?

Upplevelse av trygghet

(I) Upplever du att det finns någon plats som du känner dig helt trygg på?

(I) Vad tror du det är som gör att du känner dig trygg just där?

Rädsla för brott

(I) Kan du berätta för mig om en situation då du känt dig rädd?

(I) Berätta varför du tror att du kände så?

(I) Vilka tankar har du kring din egen risk att utsättas för brott?

(I) Vilken typ av brottslighet skulle det vara?

Terrorism

(I) Berätta vad du tänker på när du hör ordet terrorism?

(I) Vilka tankar/känslor väcker terrorism hos dig?

(I) Varför tror du att du känner så? berätta mer.

(I) Upplever du rädsla/oro för terrorism? att något ska hända dig själv eller människor i din närhet?

(I) om ja, hur yttrar den sig? har den ökat eller minskat på senare tid? kan du beskriva mer?

(I) om nej, varför tror du det är så?

(I) Finns det några platser som du upplever är mer utsatta än andra?

(I) Berätta om det finns något du gör för att minska risken att själv utsättas för terrorism?

(I) Om ja, vad gör du? och har detta beteende förändrats något på senare tid?

(I) Finns det platser du undviker att besöka?

(I) Hur skulle du säga att din känsla av trygghet påverkas?

Terrorattentatet i Stockholm

(I) Berätta var du befann dig när du fick reda på terrorattentatet i Stockholm?

(I) Hur fick du reda på det?

(I) Vad kände du när du fick reda på vad som hänt?

(I) Upplever du att attentatet i Stockholm förändrat ditt liv på något sätt?

(I) Hur skulle du beskriva din egen möjlighet att påverka din utsatthet för terrorism?

(I) Upplever du att terrorismen har förändrats?

(I) Vilka tankar har du kring framtida attentat i Sverige?

(I) Berätta hur du får information gällande terrorism?

(I) Hur skulle du beskriva medias roll?

Det var allt jag hade att fråga, är det något som du undrar eller vill lägga till?

Då får jag tacka för intervjun!